

Noha Gopcsa Paula felkészült festő, aki a vörösberényi és balatonboglári művésztelepeknek éveken át egyik állandó vendége volt, akinek gimnáziumi szakfoglalkozása a Képzőművészeti Főiskola tanítási gyakorlatának helyszíne, személyében a művész mégis szinte elválaszthatatlan a pedagógustól. Mindkét tevékenységét az értékmentés és értékátadás szándéka is vezérli. Tiszteletre méltó, ahogyan alkotói munkája mellett, a Szinyei Merse Pál Általános Iskola és Gimnázium rajz- és művészettörténet tanáraként generációk arra fogékony tagjait beoltotta művészetszeretettel, beavatta őket a mesterség rejtelmeibe. Példaként említem azt a jó nevű műgyűjtőt és galéria tulajdonost, az iskola hajdani diákját, Haas Jánost, aki egykor ennek az ösztönzésnek nyomán kezdett múzeumokba járni. Gopcsa Paula lelkesedéssel magyarázott, rajongással mesélt a művészet történetéről, kiváltképp a modern iránti látásmódot fejlesztette. Bátorította növendékeit, hogy merjenek látni. Szívből hitt és hisz a jó pedagógia erejében. Tanórái ezért is voltak meggyőzőek, s mint a fenti eset tanúsítja, egy életre meghatározóak. És érhet-e nagyobb öröm pedagógust, mint amikor tapasztalja, hogy munkája gyümölcse beérett. Becsülni és féltetni kell a Gopcsa Paulához hasonló embereket. Számuk egyre apad.

Benedek Katalin

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, kedves barátaink, rokonaink!

Budaörs I. magyarörmény tárlatának már voltak előzményei, hiszen az elmúlt évek folyamán fotóművészeti és grafikai munkákban gyönyörködhetek az érdeklődők. A megrendezett kiállítások tanúsítják, hogy milyen értékes, érdekes kultúrával gazdagítják az örmény gyökerű magyar alkotóművészek szellemi életünket. Nem egy művész a *Hollósy Simon*, *Barcsay Jenő* - hogy csak a legkiválóbb elődöket említsen - nevével fémjelezhető eltökéltséggel és igénnyel teljesíti feladatát.

A ma nyíló tárlat legszembetűnőbb sajátossága a képzőművészeti műfajok széles skálájában rejlik. Ugyanis, a teremben sétálgatva, az első vizuális benyomás után alaposabban szemügyre véve a műveket, újabb felfedezést tehetünk: a falakon függő képek különféle technikákkal, eljárásokkal készültek: olajjal, akvarellal, ceruzával, ill. monotypia, rézkarc kínálta ábrázolási eszközökkel. Ebből a sokszínű kollektióból tisztán csendül ki az egyöntetű, őszinte megnyilatkozás hangja. Tulajdonképpen a kortárs magyarörmény művészek kisebb seregszemléjeként is szólhatnék az eseményről, mivel az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületnek 2001-ben, államiságunk ezredfordulójára emlékező nagyobb kiállítása után most találkozhatunk ismét, ezúttal a grafika és festészet hiteles képviselőivel. Újfént bizonyítva az előnyös génkeveredésű népközösség tehetségét.

A tárlat közreműködői ismert, méltányolt alkotók, kiállítóművészek. Ennek illusztrációjaként említem, bár bizonyára önök közül is többen megtekintették, *Gross Arnold* legutóbbi, 2003-as kiállítását az Iparművészeti Múzeumban, *Gopcsa Pauláét* az elmúlt hetekben a Józsefvárosi Kiállítóteremben, vagy - a fentieket megelőzően - *Botár Edit* kolozsvári akvarellciklusát a Vármegye Galériában, és *Gajzágó Sándor* biblikus tárgyú műveit az esztergomi Keresztény Múzeumban.

Az itt megvalósult kiállítás másik, a már említett többszólamúságon túli jellemzője, a különböző irányból megközelített téma azonossága. Ez persze lehet véletlenszerű. A látottak alapján azonban arról győződhetünk meg, hogy a művészeket elsősorban a természet, táj, szűkebb környezetük ihlette. Elsőként a vidéki régió küldötteit köszöntöm: *Tóth Rózsát*, *Tóth*

István Tibort és Kovrig Miklóst. Közösségünk távolabb élő művészeinek jelentkezése megnyugtató bizonyítéka annak, hogy kultúránk Budapest határain kívül is él és „erős”.

Tóth Rózsát Szegedről ismerősként üdvözölhetjük. Ő az, aki az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek lapjain megjelenő rajzaival az elmúlt években, hónapról hónapra beavatott bennünket képileg megjelenített olvasmány-élményeibe, s 2001-ben kiállítással mutatkozott be a fővárosban. Itt és most az ember és természet szoros együvé tartozásáról vall. Jó érzékkel megtalálja a mondanivalóját legmegfelelőbben tolmácsoló olajtechnikát, amellyel bensőséges hangulatú csendéleteit és tájélményeit festi.

Tóth István Tibor ugyancsak Szegedről érkezett, rézkarcokkal. Finom karcolatú, kisméretű lapjai tulajdonképpen a szülőváros motívumainak inspirációjára született rövid monológok. Tóth István Tibor a remekmű, Az ember tragédiája által keltett gondolatairól szintén szól hozzánk.

Kovrig Miklós választott, új hazája Cegléd. Egészen egyedi témában jeleskedik, ugyanis vadászfestő. Őt idézem: „Festményeim témája a természet mint egység, a vadon élő állatok és vadászélmények.” Stilisztikus szempontból a természetelvű szemléletből is táplálkozó, ám lényegében valóság-hű festést műveli. Fátyolos derengésből bontakozik ki a természet örök és mégis mindig változó arca. A Holt-ág, Erdő széle, Őszi nyírfák ugyan természetdarabkák, de nem kivágatok, hanem részei a nagy egésznek.

Gopcsa Paula Budapesten tevékenykedik és amint látjuk, biztos kézzel viszi vászonra, papírra mindazt, ami fantáziáját megérinti, amit alkotó szándéka az élményekből kiválaszt. Így aztán mi is járhatunk Veszprém beszédes nevű Festő utcájában és álmodozhatunk, ringatózhatunk Velence Pihenő gondoláin. A történelem és a vallás szellemének közvetítésére szívesen használja a monotypiát. Ezt, a részben grafikai, de sokkal inkább festői eljárást előszeretettel alkalmazta két kiváló művész, Kondor Béla és Korniss Dezső is. Gopcsa Paula nemcsak festő, hanem pedagógus is. Erről tanúskodik műveinek közérthető nyelvezte.

Botár Editet szűkebben vett hazája, Erdély, illetve Kolozsvár és szent hegyünk, a Hargita tartja fogságában. Kultúra- és értékmentő művész, mely külön érdeme, ugyanis ez mint erény kezd veszendőbe menni, s ezáltal a szakmai tudás, személyes élmény feltételei torzulnak. Száraz és vizes technikával ölelkező lapjai szülőföldjéről szóló őszinte vallomások. A napjaink művészetében oly gyakran előforduló látvány-klisék helyett Botár Edit egy, az erdélyi hagyományokban gyökerező és személyes élményből táplálkozó képi világot tár elénk. Ezeket az „örök pillanatok” nem a turista, hanem a gazda szemével villantja föl.

Gajzágó Sándor ezúttal festőként, nagyszabású freskóterv megálmodójaként lép elénk. Figuratív formaadású, sejtelmesen lírai hangvételű és színezésű képén az Üdvtörténet - teremtés, bűnbeesés, megváltás - ábrázolásával az örökkévalóságot hivatott megidézni. Festményeinek szinte lebegő alakjai bölcsességet rejtenek magukban. Ők egy értelmünkkel föl nem fogható, nem evilági távlatokat nyitó szellemi-lelki tér érzékeltetésének adekvát szereplői.

Gross Arnold a rézkarc doyenje, a műfaj valóságos megújítója. A kiállításunkon szereplő öt lap külön érdekessége, hogy az igen szűkre szabott mennyiség ellenére, jelzésszerűen felvillantja egy-egy alkotói periódus főbb jellemvonásait, a 60-as évektől szinte napjainkig. Nagy vonalakban követhető, ahogy a mester Rembrandt és Dürer örökségének tanulmányozása nyomán kialakítja egyéni, senki mással össze nem téveszthető stílusát. Tájékepeinek rezzenéstelen, örök békét sugárzó nyugalma mögött páratlan technikai tudás rejlik. Emléklappal adózik J. S. Bach zsenijének. A mű formai és tartalmi tisztasága szinte felidézi bennünk a fennkölt zenét. Gross Arnold ars poeticája szépen kicsendül az itt látható kis műegyüttesből.

Zárógondolatként, szavakba öntve: „annyi baj, gond, bánat és szörnyűség vesz körül minket a világban, hogy azt nem szabad még a művészetbe is beengedni.”

Köszönjük a művészeknek, hogy megosztják velünk gondolataikat, s egy kis időre szétosztják

köztünk munkáldásuk szép darabjait, amelyet megbecsüléssel és szeretettel fogadunk.

Benedek Katalin

(Elhangzott 2003. április 7-én, a Budaörsi Örmény Kisebbségi Önkormányzat I. magyarörmény képzőművészeti tárlatának megnyitóján a Jókai Mór Művelődési Központ kiállítótermében.)

Édesanyák és lovagok

Nem tudom, hogy csak egy-egy tájékon van-e így, de gyermekkoromban a Háromszékről származó nagyanyámtól is, a Maros mellől, Marosújvár s Gyulafehérvár környékén nevelkedett édesanyámtól is mindig azt hallottam, hogy május a Mária hónapja. Azért vagyok bizonytalan, mert egyházi naptárunkban egyetlen egy Mária-ünnep sem esik májusra, azaz a hivatalos szertartásrendben nyoma sincs a hónap illetén elkötelezettségének. Így aztán, bizonytalanságomat megkerülve, kezdem két áprilisi dátum említésével.

Az elmúlt hónap igencsak említésre méltó napja 23-a: Adalbert. A név viselője (956-997) cseh főúri családból származott, majd bencés szerzetes lett, s a későbbi II. Ottó császár barátja. Nagy része volt a magyarság térítésében. Hazánkban, Géza fejedelem idején 992 és 994 között működött, megkeresztelte a fejedelmet, valamint fiát, Vajkot. Porosz földön halt vértanúhalált s már kezdettől fogva szentként tisztelték, de fényét - különösen a Kárpát-medencében - elhomályosította a következő nap, április 24-e.

Ez ugyanis Szent György napja, a sárkányölő lovagé.

A Vatikán néhány évtizede őt is törölte a szentek hivatalos sorából. Jogosan, érthetően: ha a szentek valóságos emberek, akik valamilyen tettükkel vagy életvitelükkel különösen rászolgáltak arra, hogy példaképül állítsa őket az Egyház a hívek elé, akkor a népmesei indíttatású György lovag mesés alakját nem kell, nem szabad szentként tisztelni.

Igen ám, de nem úgy a hagyomány! Lássuk csak: György lovag Krisztus híve s történetesen egy városhoz ér, amelynek sárkánya van (ilyesmit a mondák és a népmesék az elmúlt négyezer év során igen sok városról állítanak). A sárkány sarcol; etetni kell, még hozzá emberáldozattal, az is természetes, hogy szüzlányokkal (ösi, ködbe vésző totemkultuszok emléke). S itt az óriási tragédia, a sárkány a város minden fiatal lányát megette már, így aztán a király lányán a sor. (Ez viszont kitűnő, kedves feudális vonás, ami persze a történet illetén formában való kialakulásának ösi, hatalmi-szerkezeti korára utal: mert a többi polgár lánya még csak-csak, na de a királyé... ! A sárkány tehát az adott világrendet borítja fel, ha még a királylányt is megeszi.)

György persze megküzd, győz, a várost kereszténységre téríti, majd mit sem törődve azzal, hogy a királylányt jutalmul feleségül vehetné - továbbáll. Úgynevezett kóbor lovag volt, a lovagkor ideálja. Ez a legközkeletűbb György-képzet s ez tulajdonképpen a lovag epitetonja is: sárkányölő Szent György, a lovag. Így ábrázolja művészettörténetünk egyik leghíresebb szobra is, a Kolozsvári-testvérek műve. György - mint Bálint Sándor írja Ünnepi Kalendárium című, a hitvilág néprajzát feldolgozó nagyszerű művében - „a hit diadalmas hőseként, győzhetetlen katonájaként, emberi példaként élt Dömötörrel, Mártonnal, Móriccal, Compostelai Jakabbal, a mi László királyunkkal egyetemben a középkor lovagi világában”.

Számos Kárpát-medencei helység a nevében őrzi: Balaton- Duna- Mező- Tótszentgyörgy, vagy a felvidéki Baranya-Borsod- Bur- Garam- Gombos- Turócs-Szentgyörgy, illetve Csík- Erdő-Sepsi- Torockószentgyörgy - hogy csak néhányat említsünk.

A Szent György-legenda érdekes továbbélése, hogy a Magyar Királyság területén oly élénk